

ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ, ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ

— Τὸ Γιάννη τὸ Νυφιώτη καὶ τὸν Ἀργύρη τῆς Μυλωνοῦς, τοὺς ἔκλεισε τὸ χιόνι ἀπὸν τὸ Κάστρο, τ'μ πέρα πάντα, στὸ Στοιβωτὸ τὸν ἀνήφορο· τ' ἀκούσατε;

Ὅτως ὠμίλησεν ὁ παπᾶ Φραγκούλης ὁ Σακελλάριος, ἀφοῦ ἔκαμε τὴν εὐχαριστίαν τοῦ ἐξ ὀσπρίων κ' ἐλαιῶν οἰκογενειακοῦ δείπνου, τὴν ἐσπέραν τῆς 23 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 186... Παρόντες ἦσαν, πλὴν τῆς παπαδιᾶς, τῶν δύο ἀγάμων θυγατέρων καὶ τοῦ δωδεκαετοῦς υἱοῦ, ὁ γείτονας ὁ Πανάγος ὁ Μαραγκούδης, πεντηκοντοῦτης, οἰκογενειάρχης, ἀναβάς διὰ νὰ εἴπη μίαν κληροσύραν καὶ νὰ πῆ μίαν βρακιά, κατὰ τὸ σύνθημα, εἰς τὸ παπαδοῦπιτο· κ' ἡ θεῖα τὸ Μαλαμῶ ἡ Καναλάκινα, μεμακροσμένη συγγενῆς, ἐλθούσα διὰ νὰ φέρῃ τὴν προσφορὰν τῆς, χήρα ἐξηκοντοῦτης, εὐλαθῆς, πρόθυμος νὰ τρέχῃ εἰς ὅλας τὰς λειτουργίας καὶ νὰ ὑπηρετῇ δωρεὰν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἐξωκκλήσια.

— Τ' ἀκούσαμε κ' ἡμεῖς, παπᾶ, ἀπήντησεν ὁ γείτονας ὁ Πανάγος· ἔτο' εἶπανε.

— Τί, εἴ π α ν ε ; Εἶνε σίγουρο, σὰς λέω, ἐπανάλαθεν ὁ παπᾶ Φραγκούλης. Οἱ βλοημένοι, δὲ

θὰ βάλουν ποτὲ γινῶσι. Ἐπῆγαν μὲ τέτοιον καιρὸ νὰ κατεβᾶσουν ξύλα, ἀπὸν τὸν Κουρούπη τὰ κατσάβραχα, στὸ Στοιβωτό, ἐκεῖ ποῦ δὲν μπορεῖ γίδι νὰ πατήσῃ. Καλὰ νὰ τὰ παθαίνουν!

— Μυαλὸ δὲν ἔχουν, αὐτοὺς οὐ κόσμους, θὰ πῶ, εἶπεν ἡ θεῖα τὸ Μαλαμῶ. Τώρα οἱ ἀθῶποι γεινῆκαν ἀπόκοτοι.

— Νὰ εἶχανε τάχα τίποτα κ'μπάνια μαζί τσ'; εἶπεν ἡ παπαδιᾶ.

— Ποιὸς τοῦ ζέρ'; εἶπεν ἡ θεῖα τὸ Μαλαμῶ.

— Θὰ εἶχανε, θὰ εἶχανε κουμπάνια, ὑπέλαβεν ὁ Πανάγος ὁ μαραγκός. Ἄλλοιως δὲ γένεται. Πῆγανε μὲ τὰ ζεμπίλια τους γεμάτα. Καὶ τουφέκι θὰ εἶχαν, καὶ θηλειᾶς σταίνουν γιὰ τὰ νοσοῦφια. Εἶχαν πάρει κ' ἄλατι μπόλιχο μαζί τους, γιὰ νὰ τ' ἀλατίσουν γιὰ τὰ Χριστούγεννα.

— Τώρα Χριστούγεννα θὰ κάμουν ἀπὸν τὸ Στοιβωτὸ τάχα; εἶπε μετ' οἴκτου ἡ παπαδιᾶ.

— Νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοὺς ἔφερνε βοήθεια; ἐψιθύριζεν ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐφαίνετο κἀτὶ μελετῶν μέσα του.

Ἦτον ἔως πενηνταπέντε ἐτῶν ὁ ἱερεὺς, μεσαιπόλιος, ὑψηλός, ἀκμαῖος καὶ μὲ ἀγαθωτάτην

φυσιογνωμίαν. Εἰς τὴν νεότητά του ὑπῆρξε ναυτικός, κ' ἐφαίνετο διατηρῶν ἀκόμη λανθανούσας δυνάμεις, ἦτο δὲ πολμηρὸς καὶ ἀκάματος.

— Τί βοήθεια νὰ τοὺς κάμουμε; εἶπεν ὁ Πανάγος ὁ μαραγκός. Ἀπ' τὴ στεριά ὁ τόπος δὲν πατιέται. Ἐρριξε, ἔρριξε χιόνι κι' ἀκόμα ῥίχνει. Χρόνια εἶχε νὰ κάμη τέτοια βαρυχειμωνιά. Ὁ ἄγιος Θεὸς ἐγένει ἕνα μὲ τὰ Καμπιά. Ἡ Μυγαλιὰ δὲν ξεχωρίζει ἀπ' τοῦ Κουρούπη.

Ὁ Πανάγος ὠνόμαζε τέσσαρας ἀπεχούσας ἀλλήλων κορυφὰς τῆς νήσου. Ὁ παπᾶ Φραγκούλης ἐπανέλαβεν ἐρωτηματικῶς:

— Κι' ἀπ' τὴ θάλασσα, μαστρο-Πανάγο;

— Ἀπ' τὴ θάλασσα, παπᾶ, τὰ ἴδια καὶ χειρότερα. Γραιλοεβάντες δυνατός, φουρτούνα, κωμῆτ. Ὅλο καὶ φρεσκαίρει. Εὐδὶ μοναχό. Ποῦ μπορεῖς νὰ ξεμυτίσης ὅζ' ἀπ' τὸ λιμάνι, κατὰ τ' Ἀσπρόνησο!

— Ἀπὸ Σοφρὰ ν τὸ ξέρω, Πανάγο, μὰ ἀπὸ Στὰβέτ;

Ὁ ἱερεὺς ἐπρόφερεν οὕτω τοὺς ὄρους Sopra vento καὶ Sotto vento, ἦτοι τὸ ὑπερήνεμον καὶ ὑπὴνεμον, ἐνοσῶν εἰδικώτερον τὸ βορειανατολικὸν καὶ τὸ μεσημβρινοδυτικόν.

— Ἀπὸ Σταβέτ, παπᾶ... μὰ εἶνε φόβος μὴν τονε γυρίση στὸ Μάιστρο.

— Μά... τότε πρέπει νὰ πέσουμε νὰ πεθάνομε, εἶπεν ὁ ἐν συμπεράσματι ὁ ἱερεὺς. Δὲν εἶε λόγια αὐτά, Πανάγο.

— Ἐ! παπᾶ μ', ὁ καθένας τώρα ἔχει τὸ λογαριασμὸ τ'. Δὲν πάει ἄλλος νὰ βάλῃ τὸ κεφάλι του στὸν τρουβᾶ, κατάλαβες, γιὰ νὰ γλυτώσ' ἐσένα.

Ὁ παπᾶ Φραγκούλης ἐστέναζεν, ὡς νὰ ἔκτειρε τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ μικροψυχίαν, ἧς ζῶσα ἠχῶ γίνετο ὁ Πανάγος.

— Καὶ τί θὰ πάθουσε, τὸ κάτω κάτω; ἐπανέλαβεν, ὡς διὰ ν' ἀναπαύσῃ τὴν συνείδησίν του ὁ μαραγκός. Νά, θὰ εἶνε χωμένοι σὲ ἑκαμμιά σπηλιά, τσακμάκι θάχουν μαζί τους, ζύλα μπόλικα. Μακάρι νὰ μοῦχε κ' ἐμὲ ἡ Πανάγαινα ἀπόψε στὴν παραστιά μου τὴ φωτιά ποῦ θέν' ἔχουν αὐτοί. Γιὰ μιὰ βδομάδα, πάντα θὰ εἶχανε κουμπάνια, καὶ δὲν εἶνε παραπάν' ἀπὸ πέντε μέραις ποῦ ἀγρίψε ὁ χειμῶνας.

— Νὰ πήγαινε τώρα κανένας νὰ λειτουργήσῃ τὸ Χριστό, στὸ Κάστρο, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεὺς, θὰ εἶχε διπλὸ μισθό, ποῦ θὰ τοὺς ἔφερεν κι' αὐτοὺς βοήθεια. Πέρισι ποῦ ἦταν ἐλαφρότερος ὁ χειμῶνας, δὲν πήγαμε... Φέτος ποῦ εἶνε βερός...

Καὶ διεκόπη, ὡς νὰ εἶπε πολλὰ. Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς εἶχεν ἦθος ἀνθρώπου λέγοντος οἰονεὶ κατὰ δόσεις ὅ,τι εἶχε νὰ εἶπῃ. Ἐκ τῶν ὑστέρων θὰ φανῆ ὅτι εἶχε τὴν ἀπόφασίν του καὶ ὅτι ὅλα τὰ προοίμια ταῦτα ἦσαν μεμελετημένα.

— Καὶ γιατί δὲν κάνει καλὸν καιρὸ ὁ Χρι-

στός, παπᾶ, ἂν θέλῃ νὰ πάει νὰ τὸν λειτουργήσουνε στὴν ἐορτὴ του, εἶπεν αὐθαδῶς ὁ μαστρο-Πανάγος.

Ὁ ἱερεὺς τὸν ἐκύτταξε μὲ λοξὸν βλέμμα, καὶ εἶτα ἠπίως τοῦ εἶπε:

— Ἐ! Πανάγο, γείτονα, δὲν ξέρομε, βλέπω, τί λέμε... Ποῦ εἴμαστε ἡμεῖς ἱκανοὶ νὰ τὰ καταλάβουμε αὐτά!... Ἄλλο τὸ γενικὸ καὶ ἄλλο τὸ μερικὸ καὶ τὸ τοπικὸ, Πανάγο. Ἡ βαρυχειμωνιά γίνεται γιὰ καλὸ, καὶ γιὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ γιὰ τὴν ὑγείαν ἀκόμα. Ἀνάγκη ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει νὰ πάνε νὰ τὸν λειτουργήσουνε... Μὰ ὅπου εἶνε μία μερικὴ προαίρεσις καλὴ, κ' ἔχη κανεὶς καὶ χρέος νὰ πληρώσῃ, ἄς εἶνε καὶ τόλμη ἀκόμα, καὶ ὅπου πρόκειται νὰ βοηθήσῃ κανεὶς ἀνθρώπους, καθὼς ἐδῶ, ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἔρχεται βοηθός, καὶ ἐναντίον τοῦ καιροῦ, καὶ μὲ χίλια ἐμπόδια... Ἐκεῖ ὁ Θεὸς συντρέχει καὶ μὲ εὐκολίας πολλὰς καὶ μὲ θαῦμα ἀκόμα, τί νομίζεις, Πανάγο;... Ἐπειτα, πῶς θέλεις νὰ κάμη ὁ Χριστὸς καλὸν καιρὸ, ἀφοῦ ἄλλαις χρονιαῖς ἔκαμε κ' ἡμεῖς ἀπὸ ἀμέλεια δὲν πήγαμε νὰ τὸν λειτουργήσουμε;

Ὅλοι οἱ παρόντες ἠκούσθησαν ἐν σιωπῇ τὴν σύντομον καὶ αὐτοσχέδιον ταύτην διδασχὴν τοῦ παπᾶ. Ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ ἔσπευσε νὰ εἶπῃ:

— Ἀλήθεια, παπᾶ μ', δὲν εἶνε καλὸ πρᾶμα αὐτοῦτά, θὰ πῶ, ν' ἀφήνουν τόσα χρόνια τώρα τὸ Χριστὸ ἀλειτούργητο, τὴν ἡμέρα τῆς Γέννας του... Γιὰ ταῦτο θὰ μᾶς χαλάσ' κι' οὐ Θεός!

— Κ' εἶχαμε κάμη κ' ἕνα τάξιμο πέρισι τὸ Δωδεκάμερο, ἀλήθεια, παπαδιά; εἶπεν αἴφνης στοαφεὶς πρὸς τὴν συμβίαν του ὁ ἱερεὺς.

Ἡ παπαδιά τὸν ἐκύτταζεν ὡς νὰ μὴν ἐνόει.

— Ὅπου ἦταν ἄρρωστος αὐτὸς ὁ Λαμπράκης, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεὺς δεικνύων τὸν δωδεκαετῆ υἱὸν του. Θυμάσαι τὸ τάμα ποῦ κάμαμε;

Ἡ παπαδιά ἐσιώπα.

— Ἐταζες, ἂν γλυτώσῃ, νὰ πάμε, σὰ-μπροστά, νὰ λειτουργήσουμε τὸ Χριστό, τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς του.

— Τὸ θυμοῦμαι, εἶπε σείουσα τὴν κεφαλὴν ἡ παπαδιά.

Τῷ ὄντι, ὁ μόνος υἱὸς τοῦ παπᾶ, ὁ δωδεκαετῆς Σπύρος, ὃν αὐτὸς ἀπεκάλει εἰρωνικῶς καὶ θωπευτικῶς Λαμπράκη, ἕνεκα τῆς ἄκρας ἰσχνότητος καὶ ἀδυναμίας, ἐξ ἧς ἔφρεγγεν οἰονεὶ τὸ προσωπάκι του, εἶχε κινδυνεύσει ν' ἀποθάνῃ πέρισι τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων. Ἡ παπαδιά, ἧτις ἤγγιζεν ἤδη τὸ πεντηκοστὸν, καὶ τὸν εἶχε μόνον καὶ ὑστερόγονον, κατόπιν τεσσάρων ἐπιζώντων κορασιῶν, ὧν αἱ δύο πρῶται ἦσαν ὑπανδρευμένα ἤδη, καὶ μετὰ ὀκτὼ γέννας, ὧν αἱ δύο διδύμων, καὶ πέντε θανάτους, ἡ παπαδιά εἶχε τάξει, ἂν ἐγλύτωνε τὸ ἀγόρι τῆς, νὰ ὑπάγῃ τοῦ χρόνου νὰ λειτουργήσῃ τὸν Χριστόν.

Τὸ ἐνεθυμῆται καὶ τὸ ἐσυλλογίζετο πρὸς ἡμερῶν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὁμιλίας τοῦ παπᾶ αὐτὸ μόνον ἐσκέπτετο. Ἄλλ' ἔβλεπεν ὅτι ἐφέτος θὰ ἦτο δυσκολώτατον, φοβερόν, ἀνήκουστον τόλμημα, ἔνεκα τοῦ βαρέος χειμῶνος, καὶ ἐφρόνει ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἦτο συγγνώμων καὶ θὰ παρέχωρει ἕνα προθεσίαν.

Ἐν τούτοις, γνωρίζουσα τὴν συνήθη τακτικὴν τοῦ παπᾶ, ὡς καὶ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην του, ἀπεφάσισεν ἐνδομύχως νὰ μὴ ἀντιλέξη. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἠρωϊκώτερον καὶ εἰς πολλοὺς ἀπίστευτον ὅπου ἀποφασίσῃ νὰ ὑπάγῃ ὁ παπᾶς, νὰ ὑπάγῃ κι' αὐτὴ μαζί του.

Ἦτο γυνὴ δειλοτάτη, ἀλλὰ μόνον ἐνόσω εὐρίσκετο μακρὰν τοῦ παπᾶ. Ὅταν ἦτο πλησίον τοῦ παπᾶ τῆς, ἐλάμβανε θάρρος, ἡ καρδία τῆς ἐξεσταίνετο, καὶ δὲν ἐφοβείτο τοὺς κινδύνους. Ἐὰν τυχὸν ἀνεχώρει ὁ παπᾶς, χωρὶς αὐτῆς, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Κάστρον, ἡ καρδουλά τῆς θὰ ἔτρεμεν ὡς τὸ πουλάκι τὸ κυνηγημένον. Ἄλλ' ἔαν τὴν ἔπαιρνε μαζί του, θὰ ἦτο ἡσυχωτάτη.

Ἡ μεγάλη κόρη, ἡ εἰκοσάετις τὸ Μυγδαλιώ, ἐνόησεν ἀμέσως τὰ τρέχοντα, καὶ ἤρχισε, παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς μητρὸς τῆς καθημένη, πλησίον τῆς ἐστίας νὰ ὀλολύξῃ ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸ οὐς τῆς μητρὸς τῆς.

— Ποῦ θὰ πάτε, θὰ πῶ; Παλαβώσετε, θὰ πῶ... Μὲ τέτοιον καιρὸ!... Νὰ πάτε στὸ Κάστρο! Ὡχ! καὶ μένη... Τί νὰ γείνω;

Ἡ νεωτέρα κόρη, ἡ δεκαεξάετις τὸ Βασώ, ἀρχίσασα καὶ αὐτὴ νὰ ἐνοσῇ ὑπεψιθύρισε.

— Τί λέει;... Ὅθὰ πάνε στὸ Κάστρο;... Κι' ἄρχισες τὰ κλάμματα! Μουρλάθηκες! Σιώπα, θὰ μὲ πάρουν κι' ἐμεῖ μαζί... Ὅθὰ μὲ πάρετε, μὰ;

— Σούτ! Λ'φάξτε! εἶπεν αὐστηρῶς ἡ παπαδιά.

— Τί τρέχει; εἶπεν ἡ θειά τὸ Μαλαμῶ, ἀκούσασα τοὺς ψιθυρισμοὺς ἐκεῖθεν τῆς ἐστίας.

— Τίποτε, Μαλαμῶ, εἶπε μὲ αὐστηρὸν βλέμμα ὁ παπᾶς ἡσύχασε. Πανάγο, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὸν γείτονα τὸν μαραγκόν, εὐρὼν εὐσχημον τρόπον νὰ τὸν ἀποπέμψῃ, δὲν πᾶς, νᾶχῃς τὴν εὐχή, νὰ πῆς τοῦ μπάριμπα Στεφανῆ τοῦ Μπέρκα νάρθη ἀπὸ δω, τότε θέλω νὰ τ' πῶ;...

Ὁ Πανάγος ὁ μαραγκὸς ἠγέρθη ὑψηλός, μεγαλόσωμος, ὀλίγον κυρτός, τινάζας τὰ σκέλη του.

— Πηγαίνω, παπᾶ, εἶπε. Θέλω κι' ἐγὼ νὰ πάω νὰ ἰδῶ μὴ μῶχῃ τίποτα ἢ Πανάγενα γιὰ νὰ φᾶμ' ἀπόψε.

— Πήγαινε νὰ τοῦ πῆς πρῶτα κι' ὕστερα γυρίζεις καὶ τρῶτε.

— Ἡ εὐχή σας. Καληνύχτα, παπαδιά.

Κ' ἐξήλθε

*

— Τί λέει, θὰ πῶ, εἶπεν ἡ θειά τὸ Μαλαμῶ,

μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πανάγου, θὰ πᾶς στὸ Κάστρο, παπᾶ;

— Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς πῆ κι' ὁ μπάριμπα Στεφανῆς ὁ Μπέρκας.

— Ἡγῶ, ἕνας - ἡ, εἶπεν ἡ θειά τὸ Μαλαμῶ, ἀθὲ πᾶς, ἐρχομῆ.

— Κ' ἡγῶ, εἶπεν ἡ παπαδιά.

— Δὲν εἶνε γιὰ νάρθη ἐσύ, παπαδιά, εἶπεν ὁ ἱερέυς. Φτάνει τοῦ θὰ κακοπαθήτω ἐγώ... Δὲν πρέπει νὰ λείψουμε κι' οἱ δύο ἀπ' τὸ σπίτι.

— Ἡγῶ τῶκαμα τοῦ τάμα, εἶπεν ἡ παπαδιά.

— Μὰ ἂν πάω ἐγὼ τὸ ἴδιο εἶνε.

— Δὲν εἶμμι ἡσυχῆ ἂν δὲν εἶμαι κοντά σου, παπᾶ μ', εἶπεν ἡ παπαδιά.

— Κ' ἡμᾶς ποῦ θὰ μᾶς ἀφήσετε! ἔκραξε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ Μυγδαλιώ.

— Σιώπα, καὶ μένη, εἶπε τὸ Βασώ. Ὅθὰ μὲ πᾶρνε κι' ἐμένα μαζί, σιώπα!

Ναί, ἐσένα σ' φαίνεται πῶς εἶσ' ἀκόμα μικρὴ. χαδοῦλα μ'! Γιατί ἔτοσ' ἐμάθανε. Δὲν φταῖς ἐσύ! εἶπε τὸ Μυγδαλιώ, ἐκχύνουσα τὴν ἐνδομύχον ζήλιαν τῆς ἐπὶ τῇ τύχῃ τῆς ἀδελφῆς τῆς, ἥτις, ὡς μικροτέρα, δὲν εἶχε κ ρ υ φ ἦ ἀκόμη, ἦτοι δὲν ἀπείργετο τῆς κοινωνίας ὡς αἱ πρὸς γάμον ὄριμοι, καὶ ἀπέλαυε σχετικῆς τινος ἐλευθερίας.

Ὁ μικρὸς Λαμπράκης εἶχε πέσει ἐπὶ τὸν τράχηλον τῆς μητρὸς του.

— Ὅθὰ μὲ πάρετε κι' ἐμένα μαζί, μάνα; ἐψιθύρισε περιπτυσσόμενος τὸν λαιμὸν τῆς.

— Τί λές, χαδοῦλα μ'! τί λές, πηδὶ μ'; ἀπῆντησε φιλοῦσα αὐτὸν ἡ παπαδιά. Ἐγὼ, ἂν πάω, γιὰ σένα θὰ πάω, γιὰ μ' κι' ἂν ἀπομείνω, γιὰ σένα θ' ἀπομείνω, γιὰ μ', γιὰ νὰ μὴν κρούσης. Ὅπως ἀποφασίσῃ ὁ παπᾶς σ', μικρὸ μ'. Τώρα σύρ' νὰ πῆς τὴν προσευχὴ σ' καὶ νὰ κάμῃς μετάνοια τ' παπᾶ σ', νὰ πλαγιᾶσης, γιὰ νὰ μὴ μαργώνης, κανάρι μ'!

— Ναί, θὰ πᾶς. ἄμ δὲ θὰ πᾶς! ἔκραξε τὸ Μυγδαλιώ, ἀπαντῶσα, εἰς ἕν ῥῆμα τῆς μητρὸς τῆς.

— Σιωπάτε! ἀκόμα δὲν ἀποφασίσαμε τίποτε, κι' ἐσηκώσατ' ἐπανάστασι, εἶπεν ὁ παπᾶς. Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς πῆ κι' ὁ μπάριμπα Στεφανῆς.

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὴν παπαδιά.

— Μᾶς φέρανε τίποτε λειτουργιαίς, μπάριμ;

Ἡ παπαδιά ἔδειξε διὰ τοῦ βλέμματός, σκεπασμένης μὲ ραβδωτὴν δίχρουν σινδόνα, τὰς ὀλίγας προσφοράς, ὅσας εἶχαν φέροι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως τινὲς τῶν ἐνοριτισσῶν, μέλλουσαι νὰ μεταλάβωσι τῇ ἐπαύριον, παραμονῇ τῶν Χοιστουγέννων. Ἡ θειά τὸ Μαλαμῶ τὰς εἶχεν ἰδεῖ πρὸ πολλοῦ, καὶ προσεπάθει νὰ τὰς ξεσκεπάσῃ οἰονεῖ μὲ τὰς ἀκτίνας τοῦ βλέμματός, νὰ μαντεύσῃ ὡς πόσαι νὰ ἦσαν.

— Μὰς βρίζεται καὶ τίποτε παξιμάδι; ἠρώτησε πάλιν ὁ ἱερεὺς.

— Θὰ ἔμεινε κἄτι ὀλίγο ἀπ' τῆς Παναγιᾶς. "Ὅλο τὸ Σαραντάημερο ζυμώνομε κῆ τρώμε ἀπ' τὰ βλογοῦδια, εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα.

Βλογοῦδια ἦσαν οἱ μικροὶ σταυροσφράγιστοι ἀρτίσκι, οἱ προσφερόμενοι ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἱερέων κατὰ τὸ Σαραντάημερον. Ἀντὶ ὅμως ἀρτίσκων, αἱ περισσότεραι ἐνορίτισσαι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπροτίμων νὰ προσφέρωσιν ἀπλοῦν ἄλευρον, καὶ διὰ τοῦτο ἡ παπαδιά εἶπεν ὅτι «ἐζύμωναν ἀπ' τὰ βλογοῦδια».

*

Βῆμα ἠκούσθη εἰς τὸν πρόδομον. Ἦνοιχθη ἡ θύρα καὶ εἰσήλθεν ὁ μπάρμπα-Στεφανῆς ὁ Μπέρκος, ὕψηλός, στιβαρός, σχεδὸν ἐξηκοντούτης, μὲ παχὺν φαῖδν μύστακα, μὲ σκληρὸν καὶ ἠλιοκαῆς δέρμα, φορῶν πλατὺν κοῦκον καὶ καμιζόλαν μαλλίνην βαθυκύανον, μὲ τὸ ζωνάρι κόκκινον δύο πιθαμικὴ πλατύ. Κατόπιν τούτου ἐφάνη καὶ ἄλλη μορφή, ὀρθὴ ἱσταμένη παρὰ τὴν θύραν. Ἦτο ὁ Πανάγος ὁ μαραγκός, ὅστις, ἀν καὶ εἶχεν ἀφήσει τὴν καλὴν νύκτα, εἰπὼν ὅτι θὰ μετέβαινεν οὐκαδὲ νὰ δειπνήσῃ, οὐχ ἦττον, κεντηθείτης, φαίνεται, τῆς περιεργείας του νὰ μάθῃ τί τὸν ἤθελαν τὸν μπάρμπα Στεφανῆ τὸν Μπέρκον, ἀνέβη καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ.

— Καπετὰν Στεφανῆ, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, τί λές, μ' αὐτὸν τὸν καιρό, μπορεῖ κανεὶς νὰ πάῃ στὸ Κάστρο, μὲ τ' βάρκα, ἀπὸ Σταβέτ;

— Ἀπὸ Σταβέτ; ... μὲ τ' βάρκα; ... στὸ Κάστρο; ... ἠκούσθη ἀπὸ τῆς θύρας ὡς καινὴ τις πρωθύστερος καὶ ἀνάστροφος ἐρωτηματικὴ ἠχώ. Ἦτο ὁ μαστρο-Πανάγος ὁ μαραγκός, μὲ τὴν κεφαλὴν προέχουσαν ὡς τὸ ἀνώφλιον, μὲ τὴν μίαν πλευρὰν οἰοεὶ κολλημένην ἐπὶ τοῦ παραστάτου.

Ἄλλ' ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς, μόλις ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἱερέως, καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῆ πλέον τοῦ δευτερολέπτου, μὲ τὴν χονδρὴν, ταχεῖαν κ' ἐμπεδομένην προφορὰν του ἀνέκραξε:

— Μπράβο! μπράβο! ἀκουὺς! ἀκουὺς! Στὸ Κάστρο; μετὰ χαρᾶς! ὄρεξι νᾶχηρ, ὄρεξι νᾶχηρ, παπᾶ!

— Νὰ ἄνθρωπος! εἶπεν ὁ παπᾶς. Ἔτσι σὲ θέλω, Στεφανῆ! Τί λές, εἶνε κίνδυνος;

— Κίντυνος, λέει; Ντίπ, καταντίπ, καθόλ! Ἐγὼ σὰς παίρνω ἀπάνου μ', παπᾶ. Μονάχα πῶς μπορεῖ νὰ κρυώσετε, τίποτε ἄλλο. Θάρθῃ, θάρθῃ κ' ἡ παπαδιά, θάρθῃ κ' ἄλλος κόσμος, πολὺς κόσμος; Ἡ βάρκα εἶνε μεγάλη, κατάλαβες, παίρνει κῆ τριάντα νομάτοι, κῆ σαράντα νομάτοι, κῆ μ' οὐλαὶς τῆς κουμπάνιας σας, μὲ τὰ σέγια σας, μὲ τὰ πράματά σας. Κ' ἡ φουρτούνα τώρα, κατάλαβες, ὅσον πάει κῆ πέφτ'. Ταχιά θᾶχομε

καλοσύνη, μπανάτσα, κάλμα. "Ὅλο κῆ κλοσ'νεύει, νά, τώρα καλοσύνεψε!

Ὡς διὰ νὰ ψεύσῃ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ γέροντος πορθμέως, ὄξυς συριγμὸς παγεροῦ βορρᾶ ἠκούσθη σείων τὰ δένδρα τοῦ κήπου καὶ τοὺς ξυλοτοίχους τοῦ μαγειρείου ἐπὶ τοῦ σκεπαστοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας, αἱ ἕλοι δὲ καὶ τὰ παράθυρα ἀπήντησαν διὰ γοεροῦ στεναγμοῦ.

— Νά! ἀκουὺς; καλοσύνεψε! εἶπε καγγάζων θριαμβευτικῶς ὁ μαστρο-Πανάγος.

— Σιώπα ἐσύ, δὲν ξέρ'ς ἐσύ, ἀνέκραξεν ὁ Στεφανῆς. Ἐσὺ ξέρ'ς νὰ πελεκᾷς στραβόξυλα καὶ νὰ καρφῶνης μαδέρια. Αὐτὴ εἶνε ἡ στερνὴ δύναμι τῆς φουρτούνας, εἶνε ἀέρας ποῦ ψ'χομαχάει. Αὐριο θὰ μαλακῶς' ὁ καιρός, σὰς λέω ἐγώ. Μπορεῖ νᾶχομε ἀκόμα καὶ καμμιά μικρὴ χιονιά, δὲ σὰς λέω, μὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Σταβέτ, ἀνάγκη δὲν ἔχομε.

— Καὶ σὰν τότε γυρίσῃ στὸ μᾶϊτρο; ἐπέμεινεν ὁ μαραγκός.

— Κῆ χωρὶς νὰ τότε γυρίσῃ στὸ μᾶϊτρο, ἐγὼ σ'λέω πῶς ἀπ' τὴν Κεχριά κ' ἐκεῖ θέν' ἔχομε θαλασσίτσα, εἶπε τρίθων τὰς χεῖρας ὁ Στεφανῆς. Αὐτὰ εἶνε ἀποθαλασσιαὶς καὶ δὲ λείπουν, κατάλαβες, κ' ὁ κόρφος ρπουκάρει ὀλοένα, κ' οὐλο στοῖθι. Μὰ δὲ μὰς πειράζ' ἡμᾶς αὐτό. Ἐγὼ σὰς παίρνω ἀπάνου μ', ὁ Στεφανῆς σὰς παίρνει ἀπάν' τ'!

— Μπράβο, Στεφανῆ, τώρα μ' ἔκαμες ν' ἀποφασίσω. Ἦπιες ρακί; Τράβα κ' ἄλλο ἔνα, εἶπεν ὁ παπᾶς.

— Ἐγὼ πιεῖ πέντ' ἔξ ὡς τώρα, ἔτσι νᾶχω τὴν εὐχή σ', παπᾶ.

— Πιὲ κ' ἄλλο ἔνα νὰ γείνουν ἐφτά.

Ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς ἐρρόφησε γενναίαν δόσιν ἐκ τῆς μικρᾶς φιάλης, τῆς πάντοτε κενουμένης καὶ οὐδέποτε στερευούσης, τοῦ ἱερατικοῦ μελάθρου.

— Εἴσαστ' ἔτοιμοι, εἴσαστ' ἔτοιμοι; εἶπεν ἀκολούθως. Πῆρες τὰ ἱερά σ', παπᾶ, τὰ χαρτιά σ' οὐλα, τᾶχεις ἔτοιμα; Ἐχετε τίποτε πράματα νὰ σὰς κουβαλήσω, γιὰ νᾶμαστ' ἀ-σένιο;

— Ἀπὸ τώρα; εἶπεν ὁ παπᾶ-Φραγκούλης.

— Ἀπὸ τώρα! Τί λές; Νὰ εἴμαστ' ἀ-πρόντο, παπᾶ. Ἐγὼ στὰς δυὸ θάρθῶ νὰ σὰς φωνάξω, κ' ἐσεῖς νὰ εἴσαστ' ἀ-λέστα. Διάβασε τί θὰ διαβάσῃς, παπᾶ, κῆ σταὶς τρεῖς νὰ μῶαρκάρουμε.

— Ἐγὼ θὰ εἴμαι ξυπνητὸς ἀπ' τὴ μιά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, γιὰτὶ ἔχω τὸ ξυπνητήρι μου... κ' ἔπειτα εἴμαι καὶ μοναχός μου ξυπνητήρι. Μὰ σταὶς τρεῖς εἶνε πολὺ νορίς. Νὰ χαράξῃ, Στεφανῆ, καὶ νὰ μῶαρκάρουμε.

— Σταὶς τρεῖς, σταὶς τέσσερες, παπᾶ, γιὰ νὰ μὴν πέσῃ ὁ ἀέρας, νὰ τὸν ἔχομε πρῶμα ὡς σταὶς Κουκ'ναριαὶς, νᾶχομε μέρα μπροστά μας. Ἀπὸ κεῖ ὡς τὸ Μανδράκι κ' ὡς τὸν Ἀσέλινο, τρα-

βοῦμε σιγά-σιγά μὲ τὸ κουπί. Ἀπὸ κεῖ ὡς τῆς Κεχροεῖς κ' ὡς τὴν Ἁγία Ἐλένη, θά μᾶς παίρνη ἀγάλλι-αγάλλια μὲ τὸ πανάκι. Κι' ἀπ' τὴν Ἁγία Ἐλένη κ' ἐκεῖ, ἂν δὲν μπορέσουμε νὰ μ'ντά-ρομε...

— Ἐ, ὕστερα ;

— Ἐγὼ θαλασσώνω καὶ βγαίνω στὴ στεριά, καὶ σὰς τραβῶ μὲ τὴν μπαρούμα ὡς τὸν Ἀϊ-Σώστη.

Ἐκάγχασαν ὅλοι πρὸς τὸν ἀστεῖτυμν τοῦ ἀ πλοιοκῦ αὐτοῦ, ὁ δὲ παπᾶς ὅστις ἐφοβεῖτο καὶ αὐτὸς τὴν τροπὴν τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ μέρος περὶ οὗ ὁ λόγος, παρετήρησε πρὸς παραμυθίαν τῶν ἀκροατῶν :

— Μὰ ἐγὼ λέω ὅτι θὰ μπορέσουμε στεριά νὰ τραβήξουμε στὴν ἀκρογιαλιά, τὸν κρεμνὸ τὸν ἀνήφορο. Ὅσο ψηλά κ' ἂν τὸ στίβαξες τὸ χιόνι στὰ βουνά, σταῖς ἀκρογιαλιαῖς ὁ τόπος πατιέται.

Ἐμειναν σύμφωνοι νὰ ἔλθῃ ὁ λεμβούχος νὰ τοὺς δώσῃ εἰδήσιν εἰς τὰς τρεῖς, διὰ νὰ ἐτοιμα-σθοῦν, καὶ εἰς τὰς τέσσαρας νὰ ἐκκινήσωσιν. Ὁ παπᾶ Φραγκούλης διέταξε νὰ τεθῶσιν εἰς σάκ-κους αἱ προσφοραὶ ὅσας εἶχε, καὶ τινα δίτυρα, καὶ εἰς δύο μεγάλα κλειδοπινάκια ἔθεσεν ἐλαίας καὶ χαβιᾶρι. Ἐγέμισε δύο ἐπτακοῦδους φλάσκας μὲ ὄνον ἀπὸ τὴν ἐσοδείαν του. Ἐτύλιξεν εἰς χαρ-τίκ δύο ἢ τρία ξηροχτάποδα, καὶ μικρὸν κυτίον τὸ ἐγέμισεν ἰσχάδας καὶ μεγαλόρραγας σταφί-δας. Τὰ δύο παπαδοκόριτσα, μὲ τὰ παράπονα καὶ τοὺς γογγυσμούς της ἡ μία, μὲ τοὺς κρυφί-ους γέλωτας καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς συμμετοχῆς τοῦ ταξειδίου ἢ ἄλλῃ, ἔβρασαν ὅσα αὐγὰ εἶχαν, ἕως τέσσαρας δωδεκάδας, καὶ τὰ ἔθεσαν εἰς τὸν πά-τον ἐνὸς καλάθιου, τὸ ὅποιον ἀπεγέμισαν εἶτα μὲ δύο πρόσφορα τυλιγμένα εἰς ὀθόνας μὲ κη-ρία καὶ μὲ λίβανον. Προσέτι ὁ παπᾶ-Φραγκού-λης εἶχε παρακαλέσει τὸν μπάριμπα-Στεφανῆν νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ σπίτια δύο ἐμποροπλοιαρχῶν φίλων του, ἐκ τῶν παραχειμαζόντων μὲ τὰ πλοῖά των εἰς τὸν λιμένα, νὰ τοὺς παρακαλέσῃ ἐκ μέ-ρους του νὰ τοῦ στείλουν, ἂν τοὺς εὑρίσκετο, ὁ-λίγον κρέας σ α λ ἄ δ ο, ἐξ ἐκείνου τὸ ὅποιον μα-γειρεῖουν εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἐκτελοῦντα μικροὺς πλοῦς. Ἐκείνοι φιλοτιμηθέντες ἔστειλαν δύο με-γάλα τεμάχια, ἕως πέντε ὀκάδας τὰ δύο.

Ὅλας ταύτας τὰς προμηθείας ἔκαμνεν ὁ πα-πᾶς προβλεπτικῶς διὰ τοὺς ἀποκλεισθέντας εἰς τὸ βουνὸν ἀπὸ τὴν χιόνα, περὶ ὧν ἔγεινε λόγος ἐν ἀρχῇ, καθὼς καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς μεθ' ἑ-αυτοῦ συνεκδημήοντας προσκυνητάς, καθόσον ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ θυμώσῃ καὶ πάλιν ὁ και-ρὸς καὶ νὰ τοὺς κλείσῃ ὁ χειμὼν εἰς τὸ Κάστρον, ἂν ἐν τοσοῦτῳ ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ Κά-στρον σῶοι καὶ ὑγιεῖς.

Πρὶν κατακλιθῆ, ὁ παπᾶ-Φραγκούλης ἔστειλε μῆνυμα εἰς τὸν συνεφημέριόν του τὸν παπ' Ἀλέ-

ξην, ὅστις ἄλλως ἦτο καὶ ὁ ἐφημέριος τῆς ἐβδο-μάδος, ὅτι δὲν θὰ ἦτο συλλειτουργὸς τὴν ἐπιού-σαν, παρχμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐν τῷ ἐνο-ρικῷ ναῷ, καθόσον ἀπεφάσισε, σὺν Θεῷ βοηθῷ, νὰ ὑπάγῃ νὰ λειτουργήσῃ τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ Κάστρον.

*

Εἶχαν πάρει εἰδήσιν ἀρ' ἐσπέρας δύο-τρεῖς ἐνορίτισσαι, γειτόνισσαι τοῦ παπᾶ, διότι ὁ Πα-νάγος ἐξελθὼν ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν γυναῖκά του, καὶ αὕτη τὸ διηγήθη εἰς τὰς γει-τονίσσας. Ἐπίσης καὶ ἡθεῖα τὸ Μαλαμῶ ἐστάλη νὰ φέρῃ εἰδήσιν εἰς τὸν κύρ Ἀλεξανδρῆν τὸν ψάλ-την, μεθ' ἧ ἐξελθούσα ἔσπευσε νὰ προσηλυτίσῃ δύο ἢ τρεῖς πανηγυριστὰς καὶ ἄλλας τόσας προσ-κυνητριάς.

Ὅταν ἔμελλαν ν' ἀποβιβασθῶσιν, εὐρέθησαν δεκαπέντε ἄτομα. Ἡ ἀπόφασις τοῦ παπᾶ καὶ ἡ γενναϊότης τοῦ μπάριμπα Στεφανῆ, μετὰ τὴν πρώτην ἐκπλήξιν, ἐνέβαλε ἰάρος εἰς ἄνδρας καὶ γυ-ναῖκας. Ἦσαν δὲ ὅλοι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες συχρὰ τρέ-χουσιν, ἄρρητον εὐρίσκοντες ἡδονήν, εἰς πανηγύ-ρια καὶ εἰς ἐξοικλήσια. Ἦσαν ὁ παπᾶ Φραγ-κούλης μετὰ τῆς παπαδιάς, τῆς Βασίως καὶ τοῦ Σπύρου, ὁ μπάριμπα Στεφανῆς μετὰ τοῦ δεκαε-πταετοῦ υἱοῦ, ὅστις ἦτο καὶ ὁ ναύτης του, ἡ θεῖα τὸ Μαλαμῶ, ὁ κύρ Ἀλεξανδρῆς ὁ ψάλτης, τρεῖς ἄλλοι πανηγυρισταὶ καὶ τέσσαρες προσκυνήτριαι. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν προστετέθη καὶ δέκατος ἕκτος.

Οὗτος ἦτο ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς, ὁ ἀδελ-φὸς τοῦ Ἀργύρη, τοῦ ἀποκλεισμένου ἀπὸ τὰς χιόνας. Ἦλθεν εἰς τὴν ἀποβάθραν μὲ σάκκον πλήρη τροφίμων καὶ μὲ ἄλλα τινὰ ἐφόδια διὰ τὴν ἐκδρομὴν. Ἰδὼν αὐτὸν ὁ ἱερεὺς :

— Πῶς τὸ ἔμαθες, Βασίλη ; τοῦ λέγει.

— Τὸ ἔμαθα, παπᾶ, ἀπ' τὸ μάστρο-Πανάγῳ τὸ μαραγκό.

— Τί ὥρα καὶ ποῦ τὸν εἶδες,

— Κατὰ τὰς δέκα τὸν πῦρα εἰς τὸ καπηλεῖο τοῦ Γιάννη τοῦ Μπούμπουνα. Εἶχε φάει ψωμί κ' ἐβγήκε νὰ πιῇ δυὸ τρία κρασιά μὲ τὸ ἰσνάφι. Ἐλεγε πῶς ἀποφασίσατε νὰ πάτε στὸ Κάστρο, καὶ σὰς ἐκατάκρινε γιὰ τὴν τόλμη. Μὰ ἐγὼ τὸ χάρηκα, γιὰτὶ ἀνησυχῶ γιὰ κείνον τὸν ἀδερφό μου, καὶ θέλω νάρθῶ μαζί σας ἂν μὲ παίρνετε.

— Ἄς εἶνε, καλῶς νάρθῃς, εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ἐξέπλευσαν. Ἐστράφησαν πρὸς τὸ μεσημβρι-νοδυτικὸν τοῦ λιμένος, ἔβαλαν πλῶρη τὸ ἀκρω-τήριον Καλαμάκι. Ὁ ἄνεμος ἦτο βοηθητικὸς, καὶ ὁ πλοῦς εὐσείωνος ἤρχιζε. Νὰ μὲν, ἐκρήωναν πολὺ, ἀλλ' ἦσαν ὅλοι βραδέως ἐνδεδυμένοι. Ὁ παπᾶς ἐκάθισεν εἰς τὸ πηδάλιον φορῶν τὴν γού-ναν του. Ἡ πρῶτον ἐπὶ εἶχε τὸ σάλι της τὸ δι-πλό, ἡ θεῖα Μαλαμῶ εἶχε τὸ βαρὺ γουνάκι καὶ τὴν κουζούκα της. Ὁ μπάριμπα Στεφανῆς ἦτο

μὴ τὴν νιτσεράδα του, μὲ τὸν κηρωτὸν πῖλόν του μὲ τὸν ἰμάντα δεδεμένον ὑπὸ τὸν πῶγονα, μὲ τὰ μακρὰ πτερόγυια σκεπάζοντα τὰ ὦτα, καὶ ὁ υἱὸς του Σπύρος, ὁ καλούμενος κοινῶς τὸ Μπερκάκι, μὲ τὰς πρεκνάδας καὶ μὲ τὰς βούλλας εἰς τὸ πρόσωπον, ἦτο μὲ τὰ μανίκια τῆς μαλλίνης καμιζόλας του ἀνασφουγγωμένος ὡς τοὺς ἀγκῶνας.

Εὐτυχῶς δὲν ἐχιόνιζεν, ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἦτο παγερός. Αἰθριὸς ὁ οὐρανός, σταυρωμένος ἀπὸ τὸν βορρᾶν. Ἡ σελήνη ἦτο εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον, καὶ εἶχε δύοσεὶ πρὸ πολλοῦ. Τὰ ἄστρα ἔτρομεν εἰς τὸ στερέωμα, ἡ πούλια ἔμεσουράνει, ὁ γαλαξίας ἔζωνε τὸν οὐρανόν. Ὁ πῆχυς καὶ ἡ ἄρκτος καὶ ὁ ἀστὴρ τοῦ πόλου ἔλαμπαν μὲ βαθεῖαν λάμψιν ἐκεῖ ἐπάνω. Ἡ θάλασσα ἔφρισεν ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ βορρᾶ, καὶ ἠκούοντο τὰ κύματα πλήττοντα μετὰ βόχθου τὴν ακτὴν, εἰς ἣν μελαγχολικῶς ἀπήντα ὁ φλοῖσθος τοῦ ὕδατος περὶ τὴν προῦραν τῆς μεγάλης καὶ δυνατῆς βάρκας.

Ἐκαμψαν τὸ Καλαμάκι, καὶ ἀκόμη δὲν εἶχε χαράξει. Ἦρχισε μόλις νὰ γλυκοχαράξῃ πέραν τῆς ἀγκάλης τοῦ Πλατανιά. Ἐφῆξαν εἰς τὸν Στρουφιᾶ, ἀντικρὺ τοῦ τερπνοῦ καὶ συνηρεφούς δάσους τῶν πιτύων, ἐξ οὗ ἡ θέσις ὀνομάζεται Κουκ'ναριαίς. Τότε οἱ ἐπιβάται εἶδον ἀλλήλους ὑπὸ τὸ πρῶτον λυγρῶς τῆς ἡμέρας, ὡς νὰ ἔβλεπαν ἀλλήλους πρῶτην φοράν. Πρόσωπα ὠχρὰ καὶ χεῖλη μελανὰ, ῥίνες ἐρυθραὶ καὶ χεῖρες κοκκαλιασμένα. Ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ εἶχεν ἀποκοιμηθῆ δις ἤδη ὑπὸ τὴν πρύμνην, ὅπου ἔσκεπε τὸ πρόσωπόν της μὲ τὴν μαύρην μανδήλαν ὡς τὴν ῥίνα, μὲ τὴν ῥίνα σχεδὸν ὡς τὰ γόνατα. Ὁ κύριος Ἀλεξάνδρῆς εἶχε πάρει δύο τροπάρια παραπλεύρως αὐτῆς, ὄνειρευόμενος ὅτι ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν κλίνην του, καὶ ἀπορῶν πῶς αὕτη ἐκινεῖτο εὐρύθμως ὡς βρεφικὸν λίκνον. Ὁ υἱὸς τοῦ παπᾶ ὁ Σπύρος ἔκαμνε συχναῖς μετὰ νοικαίς, καὶ ὅσον αἶμα εἶχεν, εἶχε συρρεύσει ὅλον εἰς τὴν ῥίνα του, ἥτις ἦτο καὶ τὸ μόνον ὄρατὸν μέλος τοῦ σώματός του. Ἡ παπαδιά ἐν τῇ εὐσεβεῖ φιλοστοργίᾳ της εἶχε κρίνει ὅτι ὄφειλε νὰ τὸν πάρῃ μαζί, ἀφοῦ δι' αὐτὸν ἦτο τὸ τάξιμον. Τὸν ἀπέσπασεν ἀποτόμως τῆς κλίνης, τὸν ἐνίψε καὶ τὸν ἐνέδυσσε μὲ διπλὰ ὑποκάμισα, δύο φανέλλας, χονδρὸν μάλινον γελέκιον, διπλοῦν σακκάκι κ' ἐπανωφόρι, καὶ περιετύλιξε τὸν λαιμὸν του μὲ χνοῶδες ὀλομάλλινον μανδήλιον, ποικιλόχρουν καὶ ῥαβδωτὸν, μακρὸν καταπίπτον ἐπὶ τὸ στέρνον καὶ τὰ νῶτα. Τώρα παρὰ τὴν πρύμνην ἀριστερόθεν τοῦ παπᾶ καθημένη, ἀριστερὰ της εἶχε τὸν Σπύρον, καὶ ζητοῦσα αὐτομάτως νὰ ψλαφήτῃ τοὺς βραχίονας καὶ τὸ στήθος του, δὲν εὗρισκε σχεδὸν σάρκα ὑπὸ τὴν βαρεῖαν σκευὴν, δι' ἣς εἶχε περιχαρᾶκῶς τὸν υἱὸν της.

Ὁ παπᾶς, ὅστις δὲν εἶχεν ἀποβάλει τὴν φαι-

δροτήτά του, οὐδ' ἔπαυε ν' ἀνταλλάσσει ἀστεϊσμούς καὶ σκώμματα μὲ τὸν μπάριμπα Στεφανῆν, στρεφόμενος πρὸς αὐτὴν ἐνίοτε τῆς ἔλεγε.

— Νά, γι' αὐτόνε τὸ Λαμπράκι, τὸ γυιό σου, τὰ παθαίνουμε αὐτὰ, παπαδιά.

— Κὴ τί πάθαμε μὲ τ' δύναμ' τ' Θεοῦ; ἀπάντα ἡ παπαδιά, ἥτις, κατὰ βάθος, πολὺ ἀνησίχει με αὐτὸ τὸ παράτολμον ταξείδιον. Εὐτυχῶς, ἡ παρουσία τοῦ παπᾶ τῆς ἔδιδε θάρρος.

— Δὲ μ' λές, παπαδιά, εἶπε μὲ τὴν τραχειὴν φωνὴν τοῦ ὁ μπάριμπα Στεφανῆς, θελήσας ν' ἀστεϊσθῆ καὶ μὲ τὴν πρεσβυτέραν, δε μ' λές, γιατί λένε: «Κύρι' ἐλέησον! παπαδιά πέντε μῆνες δυὸ παιδιὰ!»

— Γιατί, μαθές, τὸ λένε; ἀπήντησε χωρὶς νὰ πειραχθῆ ἡ πρεσβυτέρα. Πάρε παραδειγμα ἀπὸ μένα. Ὅχτῶ γένναις, δέκα παιδιὰ.

— Θὰ πῆ, τὸ λοιπόν, πῶς ἡ παπαδιαίς εἶνε πολὺ καρπεραίς. Μὰ γιατί;

— Γιατί οἱ παπάδες δὲ λείπουν χρόνο-χροινικῶς ἀπὸ κοντὰ τους, εἶπεν ἡ θεὰ Μαλαμῶ.

— Νά, τὸ Μαλαμῶ πάλι τὸ κατάλαβε, εἶπεν ὁ παπᾶς, δὲν σὰς τῶλεγα ἐγώ; Ἐσὺ κι' ὁ ἐξάδερφός σου ὁ Ἀλεξάνδρῆς (ἐννοῶν τὸν ψάλτην) ἔχετε μεγάλον νοῦ.

Ὁ παπᾶς δὲν ἔπαυε ν' ἀστεϊζεται μὲ ὅλας τὰς ἐν τῷ πλοιαρίῳ ἐνοριτίσσας του. Εἰς τὴν μίαν ἔλεγε: «Μὰ κείνος ὁ Θεοδώρῆς (ἐννοῶν τὸν ἄνδρα της) κοιμᾶται ὅταν τὰ φτιάνῃ αὐτὰ τὰ παιδιὰ;» Εἰς τὴν ἄλλην: «Μὰ δὲν εἶνε καμμιὰ ποῦ νὰ μὴ θέλῃ παντρεῖά! Ἐγὼ ἔχω στεφανωμένα, τριάντα χρόνια τώρα, παρκπάν' ἀπὸ διακόσια ἀνδρόγυνα, καὶ καμμιὰ δὲν εὐρέθη νὰ πῆ πῶς δὲν θέλει!»

Ἄλλὰ τὸ κυριώτερον θῦμα τοῦ παπᾶ Φραγκούλη ἦτον ὁ Ἀλεξάνδρῆς ὁ ψάλτης. Ἐξαφνα τὸν ἠρώτα: «Δὲ μοῦ λές, Ἀλεξάνδρῆ, τί θὰ πῆ, τώρα, στήν κατὰ βασιὰ τῶν Χριστουγέννων, «ὁ ἀνοψώσας τὸ κέρας ἡμῶν»; Ποιὸς εἶν' αὐτός, ὁ ἀνοψώσας;

— Νά, ὁ ἀνοψώσας, ἀπάντα ὁ κύριος Ἀλεξάνδρῆς μὴ ἐννοῶν ἄλλως τὴν λέξιν.

— Καὶ τί θὰ πῆ «Σκύλα Βαβυλῶν τῆς βασιλίδος Σιών»; ἠρώτα πάλιν ὁ παπᾶς.

— Νά, σκύλλα Βαβυλῶν, ἀπάντα ὁ ψάλτης, νομίζων ὅτι περὶ σκύλλας πράγματι ἐπρόκειτο.

(Ἐπίεται τὸ τέλος)

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

Ὁ οὐρανὸς κύνθησε τὰς ἐορτάς μας. Οἱ θόλοι, πρὸς τοὺς ὀποίους ἀνῆρχοντο αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ θόρυβοι, ἐκαμπυλοῦντο εὐρεῖς, γαλανοί, πλημμυροῦντος ἀπὸ φῶς ἡλίου θαλαπεροῦ, καταστόλιστοι